

Anemoonstraat, ingang vanaf de Goudsbloemlaan, 1929 (foto Haags Gemeentearchief)

TERUG NAAR DE VERDWENEN ANEMOONSTRAAT

UIT DE WIJKEN

Ons Den Haag is sinds dit jaar een kwartaaltijdschrift. Met iets beter papier voor het binnenwerk en de omslag, en met meer pagina's dan de vorige nummers. Meer ruimte voor bijdragen dus, over verleden, heden en toekomst van ons geliefde Den Haag. Zo starten wij ook een nieuwe rubriek: Uit de wijken. Daarin besteden we in ieder nummer aandacht aan een van de vele Haagse wijken. Wat houdt hen bezig? Dat kan van alles zijn. Het kan variëren van een wijkinitiatief of een bewonersprotest, een interview met een bekende wijkbewoner of ook een bijdrage uit hun wijkblad, met een bredere strekking voor heel Den Haag.

Graag nodigen wij u als lid van onze Vereniging uit, mocht u iets aardigs of van belang in uw wijk meemaken, om ons daar op te attenderen, zodat wij er wellicht aandacht aan kunnen besteden.

Als eerste bijdrage in deze nieuwe rubriek Uit de wijken publiceren wij op pagina 8-11 een verhaal bestaande uit twee artikelen uit *Wijkwijs*, het wijkblad van de Haagse Bloemenbuurt. *Wijkwijs* wordt uitgegeven onder auspiciën van het wijkberaad Bloemenbuurt De Hyacint. Het blad verschijnt 5x per jaar in een oplage van 3.000 exemplaren. *Wijkwijs* komt geheel tot stand door vrijwilligerswerk.

redactie@vriendenvandenhaag.nl

Yvonne Keuls (foto Otto Das)

Interview met Yvonne Keuls

In 1938 kwam Yvonne Keuls (1931) samen met haar vader en moeder, broers Hans en Rudi en zus Greetje van Batavia naar Nederland. Haar vader had in het voormalige Nederlands-Indië een hoge functie, maar hij had tbc en het leek hem beter terug te gaan naar Nederland. Zij kwamen terecht in een pension aan het Frederik Hendrikplein in Den Haag. Niet veel later verhuisden zij naar de Anemoonstraat. Een interview met Yvonne Keuls, wat herinnert zij zich nog van die tijd?

Statenkwartier

“Bij aankomst in Den Haag ging ik als zevenjarige op zoek naar wat het deftige Statenkwartier te bieden had. Mijn half-Javaanse moeder was nog nooit in Nederland geweest. Zij was een groot huis gewend met veel baboes. In Den Haag kwam ze niet buiten en ze wist niet hoe het land eruitzag. Daarom vertelde ik haar over de mooie winkels, de brede trottoirs, de parken met fonteinen en verzon daar ook de mooie natuur van Indië bij. Toen zij een keer mee mocht in de auto om de buurt te zien, dacht ik: O hemel, nu ziet ze dat er helemaal geen watervallen zijn en krijg ik een flinke tik, want ze had losse handjes. Maar zij zei: ‘Zo ziet het er niet uit’. Zij koos voor mijn verhaal, niet voor de werkelijkheid.”

Ouders Yvonne

“Mijn moeder was drie jaar oud toen haar moeder overleed. Met haar zusjes werd ze in een katholiek weeshuis gezet. Haar moeder was Javaans, een beeldschone vrouw. In de klas mochten de minst donkere kinderen zitten en omdat mijn moeder de donkerste was, moest ze lang blijven staan. Zij heeft weinig opleiding gehad, maar ze kon geweldig vertellen. Later werd ze ondergebracht in een kosthuis behorende bij een apotheek in bergdorp Salatiga. Daar werd ook een jonge landmeter ondergebracht, hij had nog nooit zo’n mooi meisje gezien. Zo is de relatie tussen mijn Nederlandse

vader, de landmeter Samuel Bamberg en mijn half-Javaanse moeder ontstaan.”

Bezoek Batavia

“In voormalig Nederlands-Indië woonden wij in een groot koloniaal huis in Batavia, waar mijn vader directeur van het kadaster was. Ik ben daar geboren en wilde het huis graag terugzien. In 1979 ben ik teruggegaan. Ik wist niet wat ik zag en kreeg een schaamtegevoel van hier tot ginder. Ik dacht: heeft hier één koloniaal gezin gewoond? Het leek wel een paleis! Eromheen was alles volgebouwd, overal hadden de mensen winkeltjes opgezet. Het was een heel dorp geworden.”

Anemoonstraat

“Niet lang na onze aankomst in Den Haag kreeg mijn vader een aanstelling als leraar wiskunde aan het Stokroos Lyceum. Daarop zijn wij verhuisd van het pension naar Anemoonstraat 94, het lange gedeelte van de straat waar meer leraren woonden. Via een poort kwam je op de Goudsbloemlaan. De buurt was nieuw en wij hadden een mooi huis van drie verdiepingen en in het midden van de straat lag een fraai plantsoen. Ik hield van dat pleintje. Als kinderen speelden we veel buiten, vooral jagerbal. Als werd geroepen: ‘Wie doet er mee jagerbal?’, dan kwamen alle kinderen uit de straat naar buiten rennen. En we gingen naar het strand bij de Kwartellaan, met die woningen met kleine ruitjes van architect Kropholler leerde ik later. Bij het strand kon je voor weinig geld een ijsje kopen van Jamin. Een dikke plak ijs tussen twee wafeltjes.”

Atlantikwall

“Op 10 mei 1940 zagen we allemaal vliegtuigen overkomen met parachutisten die in Ockenburgh neerkwamen. Het begin van een onheilspellende tijd, alles veranderde snel. Mijn Joodse vader was getrouwd met een niet-Joodse vrouw en had een zogenaamd ‘gemengd huwelijk’, waardoor hij voorlopig met rust werd gelaten. Op 8 december 1942 kregen wij het bevel om binnen 24 uur ons huis aan de Anemoonstraat te verlaten. Per persoon mochten we alleen een klein koffer-tje meenemen. De woningen zouden worden afgebroken voor de aanleg van de Atlantikwall. Mijn vader liet meteen de pianostemmer komen om zijn piano op een bakfiets te zetten. Die moest weg. Hij nam ook de wc-bril mee, want die was net nieuw.”

Appelstraat

“Daarop gingen wij naar het St. Regis Hotel, vlakbij het Valkenbosplein, om nieuwe woonruimte toegewezen te krijgen. Ik vond alles spannend natuurlijk. Er zaten Duitsers met grote kaartenbakken en mensen die daarvoor in aanmerking kwamen kregen daaruit een adres. Wij konden naar Appelstraat 73 en kregen te horen dat het een leeg huis was. Mijn

Jeugdfoto Yvonne Bamberg (links) met vriendinnetje Anneke de Bruin, 1939 (foto eigen archief)

moeder vroeg nog: 'Het is toch wel een groot huisje?' Ze wilde een heel verhaal vertellen, dat ze 12 baboes had gehad. Daar aangekomen stonden een man en vrouw op de trap met hun jassen aan. Ze hadden uit het raam gezien dat wij aankwamen en dachten al dat wij de nieuwe bewoners waren. Het huis bleek niet leeg te staan en mijn moeder vroeg: 'Gaat u hier weg mevrouw?' Waarop die mevrouw zei: 'Ja, mevrouw. Ik heb een kopje surrogaatkoffie op het aanrecht laten staan.' Ondanks de ellende dachten ze toch nog aan anderen. Mijn moeder antwoordde: 'Mevrouw, wij zullen goed op uw huis passen.' Wij hebben er niet lang gewoond, want we kregen het huis aan de Laan van Meerdervoort 729."

Laan van Meerdervoort

"Behalve wiskundeleraar was mijn vader ook musicus. Aan de overkant van de Laan van Meerdervoort leerde hij een man kennen, een hoge Duitse officier, die pianist was. Die had bij ons op de deur gelezen: *Samuel Bamberg concertpianist. Les aan gevorderden. Leerling van Robert Casadesus*. De man belde bij ons aan en vertelde dat hij ook een leerling van Casadesus was. Die twee hebben dankzij de muziek een enorme vriendschap gekregen, hij kwam elke dag quatre-mains spelen. Mijn Joodse vader wist, zonder dat uit te spreken, ik kan gewoon thuisblijven, ik word beschermd door die man."

Ondergedoken broers

"We leefden in oorlogstijd in een hechte gemeenschap. Mijn oudste broer moest onderduiken en mijn jongste broer was nog maar 17, maar wel heel lang. Mijn moeder dacht: die zien ze niet aan voor een 17-jarige, dus die moest ook onderduiken. Op de hoek van de Zonnebloemstraat was bakkerij Hus,

waar een gezin woonde met een zoon en vijf meisjes. Beide jongens konden in de bakkerij onderduiken. De vrouw des huizes had een orgel. Bij onraad ging zij op dat orgel spelen en dan gingen ze allemaal christelijke liederen zingen."

Razzia's

"Ons huis aan de Laan van Meerdervoort had een parkje aan de achterzijde. Vanuit Den Haag schoten de Duitsers V1- en V2-raketten naar Londen. Vooraf ging een alarm af en dan moest je naar binnen om te schuilen. Wij konden horen of de raket goed ging, of neerkwam boven Den Haag of in zee. Als je niks hoorde wist je: die gaat mis, en dan moesten we afwachten waar hij neerkwam. In Rotterdam waren razzia's, later ook in Schiedam, Vlaarding en Maassluis. Op 21 november 1944 was *Operation Schneeflocke*, een razzia in Den Haag waarbij tienduizenden mannen werden opgepakt. Over het lot van mijn vader schreef ik in *Koningin van de nacht* uit 2013." Zo heeft Yvonne op liefdevolle wijze afscheid van hem genomen.

Toneelspelen

Na de oorlog ging ze naar het Grotius Lyceum. Daar werd Yvonne gegrepen door het toneelspelen. Na haar eindexamen wilde ze dolgraag naar de toneelschool. Ondanks het advies van de rector mocht ze dat niet van haar moeder, ze moest naar de kweekschool om onderwijzeres te worden. Na de kweekschool kreeg Yvonne een aanstelling als leerkracht bij de lagere school in de Baambruggestraat in Leyenburg. Ze had een zesde klas met 53 leerlingen. "Voor die kinderen heb ik een musical geschreven, die we samen op school hebben uitgevoerd. De directeur van de Schouwburg, Paul Steenbergen, kwam een keer kijken en was meteen enthousiast."

Bezoek Duitsland

"In 1966 hoorde ik dat de Franse zangeres Barbara, die de Duitsers altijd als vijanden heeft gezien, haar liefde verklaarde aan de Duitse stad Göttingen. Als Joods meisje had zij daar in de oorlog ondergedoken gezeten. Toen dacht ik: ik moet er maar eens overheen stappen. Wij gingen naar die stad en de mensen, oud en jong, bleken ontzettend aardig en heel sociaal. Maar het allerbelangrijkste: veel jonge mensen schaamden zich voor wat Duitsland andere landen had aangedaan."

Tot slot: "Ik ben ontzettend blij dat ik weer even terug ben gebracht naar de allermooiste herinneringen aan de Anemoonstraat."

Otto Das, interview

Dit interview verscheen eerder in het wijkblad van de Bloemenbuurt, *Wijkwijs 4*, jaargang 45, oktober 2023. Yvonne Keuls is een Nederlandse schrijfster.